

16.09.2024

Asia/12

§ 562

V 25.9.2024, Valtuutettu Sandra Hagmanin, valtuutettu Seida Sohrabin ja valtuutettu Mari Holopaisen aloitteet lasten kännyköiden käytöstä ja ruutuajasta

HEL 2024-001760 T 00 00 03

HEL 2024-005255, HEL 2024-004646

Päätös

A)

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Hagmanin ja valtuutettu Sohrabin aloitteet loppuun käsitellyiksi.

B)

Kaupunginhallitus katsoi valtuutettu Holopaisen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Vastaehdotus:

Minja Koskela: Muutetaan seuraava kappale sekä tiivistelmästä että leipätekstistä: "Helsinki ei kuitenkaan lähde erikseen rakentamaan Ruutu-aika kuriin -toimenpideohjelmää, vaan ruutuajan rajaamisen ja digihyvinvoinnin teemat sisällytetään jo olemassa oleviin rakenteisiin ja oppisisältöihin eri ikäryhmät huomioiden."

Muotoon: Ruutuajan rajaamisen ja digihyvinvoinnin teemat sisällytetään jo olemassa oleviin rakenteisiin ja oppisisältöihin eri ikäryhmät huomioiden.

Kannattaja: Daniel Sazonov

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti hyväksyä Minja Koskelan vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 31.01.2024 Hagman Sandra Ruutu aika kuriin - toimintamalli Helsinkiin
- 2 Valtuustoaloite 27.03.2024 Sohrabi Seida Kokeilu: Helsingin koulut kännykkävapaiksi lukuvuodeksi
- 3 Valtuustoaloite 10.04.2024 Holopainen Mari Toimintamalli perheille lasten ja nuorten kasvua tukeviin ruutu aikoihin
- 4 Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

A)

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Hagmanin ja valtuutettu Sohrabin aloitteet loppuun käsitellyiksi.

B)

Kaupunginhallitus katsoo valtuutettu Holopaisen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Tiivistelmä

Huoli lasten ja nuorten lisääntyneestä ruutu ajasta on aiheellinen ja monipuolisen materiaalipaketin laatiminen yhdessä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sekä muiden yhteistyötahojen, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa on kannatettavaa. On myös kannatettava ajatus vahvistaa oppijoiden arkea siten, että kiinnitetään vielä aiempaa enemmän huomiota oppijoiden omien mobiililaitteiden tarpeettoman käytön vähentämiseen ja sitä kautta tarpeettoman ruutu ajan vähentämiseen. Helsinki ei kuitenkaan lähde erikseen rakentamaan Ruutu aika kuriin -toimenpideohjelmää, vaan ruutu ajan rajaamisen ja digihyvinvoinnin teemat sisällytetään jo olemassa oleviin rakenteisiin ja oppisäältöihin eri ikäryhmät huomioiden.

Esimerkkejä tällaisista rakenteista ovat päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten omat opetussuunnitelmat sekä kasvatuksen ja koulutuksen tuottama Oppijan digipolku. Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat toimivat koulussa terveyden edistämisen ammattilaisina. Terveydenhoitajat tapaavat oppilaita vuosittain terveystarkastuksissa, jotka sisältävät yksilöllistä terveysneuvontaa. Tapaamisissa käsitellään ruutu ajan ja sosiaalisten suhteiden merkitystä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kannalta.

On tärkeää kehittää uusia menetelmiä ja työkaluja kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon työntekijöiden käyttöön sekä perheille tarkoitetuille sivustoille. Tietoisuuden lisääminen ja vanhempien kasvatustyön tukeminen on keskeistä hyvinvointia edistävää varhaisen vaiheen tukea, jota voidaan opiskelijahuollon ja toimialan keskitetyn tiedotuksen kautta vahvistaa.

Esittelijän perustelut

Aloitteessaan valtuutettu Sandra Hagman ja 26 muuta valtuutettua esittävät, että Helsinki alkaa kehittää Ruutu-aika kuriin -toimintamallia monialaisesti yhteistyössä järjestöjen, poliisin ja tutkijoiden kanssa. Aloitteessa esitetään, että huoltajien valistusta varten laaditaan materiaalia yhdessä poliisin sekä järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Lisäksi Helsingin tulee kehittää mallinnettuja toimintatapoja kouluille, joiden avulla voidaan rakentaa kännykkäväpaata kouluarkea.

Valtuutettu Seida Sohrabi ja 26 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että oppimisen parantamiseksi Helsinki ottaa lukuvuodeksi käyttöön kokeilun, jossa koululaiset pitävät kännykensä poissa koulupäivän ajan.

Valtuutettu Mari Holopainen ja 11 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Helsingin kaupunki arvioi ja edistää tutkimustietoon pohjautujen toimintamalleja, joiden avulla tuetaan perheitä ja viedään eteenpäin lasten ja nuorten kasvua tukevia kohtuullisia ruutu-aikoja.

Huoli lasten ja nuorten lisääntyneestä ruutuajasta on aiheellinen ja monipuolisen materiaalipaketin laatiminen yhdessä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sekä muiden yhteistyötahojen, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa on kannatettavaa. On myös kannatettava ajatus vahvistaa oppijoiden arkea siten, että kiinnitetään vielä aiempaa enemmän huomiota oppijoiden omien mobiililaitteiden tarpeettoman käytön vähentämiseen ja sitä kautta tarpeettoman ruutuajan vähentämiseen. Helsinki ei kuitenkaan lähde erikseen rakentamaan Ruutu-aika kuriin -toimenpideohjelmia, vaan kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sisällyttää ruutuajan rajaamisen ja digihyvinvoinnin teemat jo olemassa oleviin rakenteisiin ja oppisisältöihin eri ikäryhmät huomioiden.

Näistä rakenteista esimerkkinä päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten omat opetussuunnitelmat sekä kasvatuksen ja koulutuksen tuottama Oppijan digipolku. Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat toimivat koulussa terveyden edistämisen ammattilaisina. Terveysneuvonnot tapaavat oppilaita vuosittain terveystarkastuksissa, jotka sisältävät yksilöllistä terveysneuvontaa. Tapaamisissa käsitellään ruutuajan ja sosiaalisten suhteiden merkitystä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kannalta.

On tärkeää kehittää uusia menetelmiä ja työkaluja kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon työntekijöiden käyttöön sekä perheille tarkoitetuille sivustoille. Tietoisuuden lisääminen ja vanhempien kasvatustyön tukeminen on keskeistä hyvinvointia edistävää varhaisen vaiheen tukea, jota voidaan opiskelijahuollon ja toimialan keskitetyn tiedotuksen kautta vahvistaa.

Digihyvinvointi päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmissa ja Oppijan digipolulla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyö Aivoliiton kanssa

Päiväkotien, koulujen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opetussuunnitelmat paikallisine täydennyksineen määrittävät ne sisällöt, joita Helsingissä toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) todetaan, että digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Digitaalista osaamista tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Digitaalisen osaamisen vahvistaminen edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta ja että henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) ei erikseen mainita yksittäisten oppiaineiden sisällöissä ruutu-aikaa tai digihyvinvointia. Digihyvinvointi tulee kuitenkin esiin laaja-alaisen taitojen (L) kuvauksissa, kuten itsensä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5). Lukioiden opetussuunnitelman perusteet (2019) huomioi oppijoiden hyvinvoinnin ja sen edistämisen monin tavoin, vaikka digihyvinvointia ei erikseen mainitakaan. Ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteissa ei myöskään erikseen mainita digihyvinvointia, mutta yhteiskunta- ja työelämäosaaminen -osaan sisältyy suunnitelma oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ja tavoite digihyvinvoinnista on osa tätä kokonaisuutta.

Opetushallituksen Uudet lukutaidot -kehittämishjelman tavoitteena on ollut vahvistaa lasten ja nuorten tieto- ja viestintäteknologian taitoja, medialukutaitoa sekä ohjelmoinnin osaamista varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Tämä on ollut osa laajempaa opetus- ja kulttuuriministeriön käynnistämää Oikeus oppia -kehittämishjelmaa vuosille 2020–2023. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on tuottanut Uudet lukutaidot -hankkeen myötä Oppijan digipolku -työvälineen perusopetuksen koulujen ja opettajien käyttöön. Tässä perusopetuksen luokka-asteet 1–9 kattavassa oppimispolussa huomioidaan digihyvinvointi ja vastuullinen median käyttö jokaisen luokka-asteen sisällöissä ja tavoitteissa. Oman ruutuajan seuraaminen ja rajaaminen on tässäkin kokonaisuudessa osa digihyvinvointia ja sen tavoitteita. Oppijan digipolkua ryhdytään jalkauttamaan perusopetuksen kouluihin kevään 2024 aikana ja laajemmin lukuvuoden 2024–25 aikana. Oppijan digi-

polkua varhaiskasvatukseen ollaan parasta aikaa työstämässä ja se pitää sisällään samoja teemoja varhaiskasvatuksen näkökulma huomioon.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tekee yhteistyötä Aivoliiton kanssa Kansallisen aivoterveysohjelman 2023–2029 puitteissa. Aivoliitto ja kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteuttivat yhdessä peruskouluyhteistyön pilotoinnin Arabian peruskoulussa. Tämän pilotoinnin tavoitteena oli puhelimen käytön vähentäminen lasten arjessa etsien sen tilalle yhdessä aikuisten kanssa myös vaihtoehtoisia ajanviettotapoja. Tavoitteena oli myös lisätä lasten, nuorten ja aikuisten tietoisuutta kännyköiden ja muiden älylaitteiden käytön vaikutuksista aivoterveysteen, sekä rakentaa lapsille ja nuorille aivojen hyvinvointia tukeva ympäristö, joka edistää oppimista ja hyvinvointia. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja Kansallisen aivoterveysohjelman yhteistyö laajeni keväällä 2024 ja syksyllä 2024 kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjestää yhteistyössä Aivoliiton kanssa koko kaupungin vanhempainillan aivoterveysteen edistämisestä. Vanhempainillassa käsitellään, mitä vanhemman tulee teemasta tietää ja miten vanhemmat yhdessä voivat tukea lasten aivoterveysttä. Aivoliiton kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on kehittää kasvatuksen ja koulutuksen toimialan aivoterveysteen edistämisen periaatteita ja käytännön toimintatapoja.

Oppijoiden omat mobiililaitteet ja niiden käytön rajaaminen

Aluehallintovirasto on käsitellyt kännykkäparkkiasiaa vuonna 2018. Päätös 7.5.2018 toteaa seuraavaa: ”Puhelinten hallussapito kuuluu perustuslain 15 §:ssä turvattuun oikeuteen, eikä niiden hallussapitoa koulussa ole laissa erikseen kielletty, minkä vuoksi hallussapidosta ei voida määrätä koulun järjestyssäännöissä. Edellä esiin tuodun perusteella aluehallintovirasto toteaa, että koulun järjestyssäännöissä voidaan esittää suosituksena, että oppilaat jättävät puhelimensa oppituntien ajaksi niille tarkoitettuun laatikkoon. Oppilaalla on kuitenkin oikeus arvioida jokaisen oppitunnin alussa erikseen, haluaako hän pitää puhelimensa hallussaan vai jättää sen laatikkoon. Oppilaan käyttäessä puhelinta oppitunnin aikana kielloista huolimatta opetusta häiritsevällä tavalla, voi opettaja tässä tilanteessa poistaa puhelimen oppilaan hallusta oppitunnin ajaksi”.

Myös eduskunnan oikeusasiamies on käsitellyt oppilaiden kännyköiden keräämistä kännykkäparkkiin ja ratkaisussaan 25.5.2020 todennut seuraavaa: ”Perustuslain 15 §:ssä jokaiselle taattu omaisuuden suoja koskee myös perusopetuksen oppilaiden matkapuhelimia. Kenelläkään ei ole ilman lakiin perustuvia valtuuksia oikeutta vaatia oppilasta luovuttamaan puhelimensa hallintaa.”

Opetushallituksen voimassa olevat ohjeet (Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käyttöön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista koulussa) toteavat seuraavaa: "Koulun järjestyssäännöissä ei voida kokonaan kieltää mobiililaitteiden tuomista kouluun, mutta järjestyssäännöillä voidaan rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä opetuksen aikana."

Edellä mainittuihin perustuen oppilaita ei voi velvoittaa säilyttämään kännyköitään vasten omaa tahtoaan oppitunnin tai koulupäivän ajan esimerkiksi kännykkäparkissa. Koulu voi antaa suosituksen kännykän jättämisestä vapaaehtoisesti kännykkäparkkiin.

Perusopetuslain nojalla koulun järjestyssäännöissä voidaan kuitenkin antaa lainsäädäntöä tarkentavia koulun turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Järjestyssäännöillä ei kuitenkaan saa poiketa lainsäädännön ehdottomista säännöksistä, eikä niihin voida kirjata lakiin perustumattomia kurinpitokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Koulun järjestyssäännöissä voidaan kieltää mobiililaitteen opetusta tai oppimista häiritsevä käyttö oppitunnilla. Koulu voi järjestyssäännöissään edellyttää, että mobiililaitte on häiriötä aiheuttamattomassa tilassa opetuksen aikana. Häiriötä aiheuttamattomalla tilalla tarkoitetaan, että laite on äänettömällä sekä värinä-, valo- ja muut toiminnot on asetettu pois käytöstä. Opetusta häiritsevänä voidaan kieltää myös kuvan ja äänen lähettäminen suoratoistona (ns. livestream) oppitunnilta ilman opetukseen liittyvää syytä. Mobiililaitteiden käyttöä ei voida kokonaan kieltää välitunneilla tai muina aikoina, jolloin opetusta ei anneta. Yksittäistapauksissa voidaan kuitenkin puuttua mobiililaitteiden käyttöön välitunneilla, jos laitetta käytetään esimerkiksi kiusaamis- tai häiritsemistarkoituksessa. Opetushallituksen ohjeiden mukaan koulussa voidaan myös "laatia yhdessä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa järjestyssääntöjä tarkentavia pelisääntöjä tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytöstä koulussa. Oppilaat ja heidän huoltajansa voivat sitoutua noudattamaan pelisääntöjä ja allekirjoittaa ne, mutta muodollisesti kyse ei ole sopimuksesta. Perusoikeuksista ei voida luopua oppilasta tai huoltajaa sitovasti".

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on toimintamalli, jonka mukaisesti koulut voivat rajata oppilaiden kännyköiden käyttöä koulun järjestyssäännöissä. Oppijoiden kännykät voidaan siis velvoittaa lain näkökulmat huomioiden pidettäväksi koulupäivän aikana poissa näkyvistä ja häiriöttömässä tilassa. Opettajan luvalla ja ohjeistuksella kännyköitä voidaan koulupäivän aikana kuitenkin käyttää oppimisen apuna, mutta tästä sovitaan aina erikseen ja tapauskohtaisesti. Perusopetuksessa rehtori tai opettaja saa ottaa haltuunsa oppilaalta opetusta häiritsevän laitteen. Tämä koskee myös mobiililaitetta, jos sen todetaan häiritsevän opetusta järjestyssääntöjen vastaisesti. Perusopetuksen suomen ja

ruotsinkielisiä kouluja on ohjeistettu loka- ja marraskuussa 2023 tekemään nämä päivitykset järjestyssääntöihin lukuvuoden 2023–24 aikana. Tällä hetkellä (huhtikuussa 2024) suurin osa suomen ja ruotsinkielistä perusopetuksen kouluista on yhtenäistänyt järjestyssääntöjään ohjeistuksen mukaisesti ja lopuissa kouluista tämä työ on vielä kesken.

Stadin AO on huomionnut omissa järjestyssäännöissään opiskelijoiden kännykän käytön opiskelupäivän aikana ja järjestyssäännöissä todetaan, että mobiililaitteita käytetään oppimistilanteessa ainoastaan opiskelun tukena. Lukiokoulutuksessa lukioiden järjestyssääntöjä tullaan päivittämään lukuvuodelle 2024–25 siten, että niissä linjataan mobiililaitteita käytettävän ainoastaan oppimisen tukena ja poikkeuksista sovi-taan aina erikseen opettajan kanssa. Toisella asteella digitaalisten työvälineiden ja myös oman mobiililaitteen käyttö on kuitenkin suuressa roolissa ja iso osa opiskelumateriaalista on digitaalista. Toisen asteen opiskelijoista osa on jo täysi-ikäisiä opiskelijoita, joten perusopetuksen käytänteiden soveltaminen sellaisenaan ei ole mahdollista. Rehtori tai opettaja ei myöskään saa ottaa opiskelijan mobiililaitetta haltuunsa lukiossa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa. Lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa laitteella opetusta häiritsevä opiskelija voidaan kuitenkin määrätä poistumaan opetustilanteesta.

Digihyvinvointimateriaali opetuksen ja vanhempien tueksi

Opettajille ja kasvattajille suunnattuja materiaaleja voi käyttää opetuksen sisältöjen tukena päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Huoltajille suunnattuja materiaaleja voi käyttää päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten erilaisissa huoltajille suunnatuissa tilaisuuksissa. Materiaalin tulee olla vapaasti käytettävissä myös esimerkiksi neuvoloissa, oppilashuollon palveluissa, kirjastoissa ja nuorisopalveluissa.

Materiaali antaa myös vanhemmille tärkeää tietoa digihyvinvoinnista. Vanhempainyhdistykset ja yksittäisten luokkien vanhempaintoimikunnat voivat halutessaan lähteä näiden materiaalien tuella rakentamaan luokan yhteisiä käytänteitä ja suosituksia vapaa-ajan ruutuajasta ja yön rauhoittamisesta netin käytöltä. Päiväkotien, koulujen, oppilaitosten ja opettajien ei voi kuitenkaan ottaa vastuuta vapaa-ajalla tapahtuvan ruutuajan seurannasta, ohjeistuksesta ja valvonnasta. Keskustelua digihyvinvoinnin tärkeydestä käydään kuitenkin aktiivisesti oppilaitosten ja huoltajien kanssa ja huoltajien mukaan saaminen tähän keskusteluun on hyvin tärkeää.

Digihyvinvoinnin edistämisen avulla on merkittävät vaikutukset hyvinvointiin ja oppimiseen. Sen edistäminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa tulee olla keskeisiä tavoitteita.

Helsinki ryhtyy kaikissa kouluissa aktiivisiin toimiin, joiden avulla kännykän käyttöön voidaan kouluaikoina ja erityisesti oppituntien aikana selkeämmin puuttua. Helsinki tulee vaikuttamaan lainsäädäntöön ja opetushallituksen ohjeistuksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriössä (OKM) valmistellaan syksyllä lakiesitystä puhelimen käytön laajemmasta rajoittamisesta. Ministeriö ja opetushallitus laativat tarkemmat ohjeet asiasta, kun lainsäädäntö on hyväksytty eduskunnassa.

Tavoitteena on, että koulun järjestyssäännöissä voitaisiin tarvittaessa nykyistä selkeämmin kieltää mobiililaitteiden käyttö ja kerätä laitteet pois erityisesti oppituntien ajaksi. Helsingin tulee jakaa kouluissa käytössä olevia hyviä malleja sekä seurata päivittyvää tutkimustietoa mobiililaitteiden käytön ikäsoveltuvuudesta, päivittää omia ohjeistuksiaan ja välittää tietoa aktiivisesti lasten ja vanhempien kanssa vuorovaikutuksessa.

Koulujen järjestyssääntöjä tulisi samoin tarpeen mukaan päivittää toimivien mallien myötä jo nyt nykyisen lainsäädännön mahdollistamalla tavalla. Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös kokeiluja, joiden avulla voidaan selvittää mobiililaitteiden vähentämisen vaikutuksia oppijoiden hyvinvointiin ja oppimiseen.

Varhaiskasvatuksen ja sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimialan yhteistyö varhaiskasvatukseen ikäisten lasten ja heidän perheidensä ohjaamisessa digihyvinvointiin ja ruutuajan rajaamiseen on kannatettavaa. Varhaiskasvatuksessa tämä voisi tapahtua esimerkiksi osana varhaiskasvatuskeskusteluja ja vanhempainiltoja.

Valtuutettujen Hagman ja Holopainen aloitteista on saatu kasvatus- ja koulutuslautakunnan ja sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunnot. Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto valtuutettu Holopaisen aloitteeseen on tämän asian liitteenä. Valtuutettu Sohrabin aloitteesta on saatu kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 ja 4 momentin mukaan kaupunginhallitus vastaa aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua ja esittää sen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 31.01.2024 Hagman Sandra Ruutu aika kuriin -

16.09.2024

2	toimintamalli Helsinkiin
Valtuustoaloite 27.03.2024 Sohrabi Seida Kokeilu: Helsingin koulut
kännykkävapaiksi lukuvuodeksi
3	Valtuustoaloite 10.04.2024 Holopainen Mari Toimintamalli perheille
lasten ja nuorten kasvua tukeviin ruutuaikeihin
4	Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 09.09.2024 § 537

HEL 2024-001760 T 00 00 03

HEL 2024-005255, HEL 2024-004646

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

09.09.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Minja Koskelan ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 21.05.2024 § 122

HEL 2024-001760 T 00 00 03

Lausunto

Sandra Hagman ja 26 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Helsingin kaupungin tulee rakentaa toimenpideohjelma, lasten ja nuorten ruutuajan ja ruututurvallisuuden eteen. Aloitteessa esitetään, että huoltajien valistusta varten laaditaan materiaalia yhdessä poliisin sekä järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Lisäksi Helsingin tulee kehittää

mallinnettuja toimintatapoja kouluille, joiden avulla voidaan rakentaa kännykkäväpää kouluarkea.

Seida Sohrabi ja 26 muuta valtuutettua esittävä aloitteessaan, että oppimisen parantamiseksi Helsinki ottaa lukuvuodeksi käyttöön kokeilun, jossa koululaiset pitävät kännykensä poissa koulupäivän ajan.

Mari Holopainen ja 11 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Helsingin kaupunki arvioi ja edistää tutkimustietoon pohjautujen toimintamalleja, joiden avulla tuetaan perheitä ja viedään eteenpäin lasten ja nuorten kasvua tukevia kohtuullisia ruutu-aikoja.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle aloitteista seuraavan lausunnon:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että huoli lasten ja nuorten lisääntyneestä ruutuajasta on aiheellinen ja kannattaa ajatusta monipuolisen materiaalipaketin laatimisesta yhdessä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sekä muiden yhteistyötahojen, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös ajatusta sellaisen oppijoiden arjen vahvistamisesta, jossa kiinnitetään vielä aiempaa enemmän huomiota oppijoiden omien mobiililaitteiden tarpeettoman käytön vähentämiseen ja sitä kautta tarpeettoman ruutuajan vähentämiseen. Kasvatus- ja koulutuslautakunta esittää, että Helsinki ei kuitenkaan lähde erikseen rakentamaan Ruutu-aika kuriin -toimenpideohjelmia, vaan kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sisällyttää ruutuajan rajaamisen ja digihyvinvoinnin teemat jo olemassa oleviin rakenteisiin ja oppisisältöihin eri ikäryhmät huomioiden. Näistä rakenteista esimerkkinä päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten omat opetussuunnitelmat sekä kasvatuksen ja koulutuksen tuottama Oppijan digipolku.

Digihyvinvointi päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmissa ja Oppijan digipolulla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyö Aivoliiton kanssa

Päiväkotien, koulujen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opetussuunnitelmat paikallisine täydennyksineen määrittävät ne sisällöt, joita Helsingissä toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) todetaan, että digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Digitaalista osaamista tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Digitaalisen osaamisen vahvistaminen edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta ja että henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) ei erikseen mainita yksittäisten oppiaineiden sisällöissä ruutu-aikaa tai di-

gihyvintia. Digihyvintia tulee kuitenkin esiin laaja-alaisten taitojen (L) kuvauksissa, kuten itsensä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), sekä tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen (L5). Lukioiden opetussuunnitelman perusteet (2019) huomioi oppijoiden hyvinvoinnin ja sen edistämisen monin tavoin, vaikka digihyvintia ei erikseen mainitakaan. Ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteissa ei myöskään erikseen mainita digihyvintia, mutta yhteiskunta- ja työelämäosaaminen -osaan sisältyy suunnitelma oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ja tavoite digihyvintia on osa tätä kokonaisuutta.

Opetushallituksen Uudet lukutaidot -kehittämishjelman tavoitteena on ollut vahvistaa lasten ja nuorten tieto- ja viestintä teknologian taitoja, medialukutaitoa sekä ohjelmoinnin osaamista varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Tämä on ollut osa laajempaa opetus- ja kulttuuriministeriön käynnistämää Oikeus oppia -kehittämishjelmää vuosille 2020–2023. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on tuottanut Uudet lukutaidot -hankkeen myötä Oppijan digipolku -työvälineen perusopetuksen koulujen ja opettajien käyttöön. Tässä perusopetuksen luokka-asteet 1–9 kattavassa oppimispolussa huomioidaan digihyvintia ja vastuullinen median käyttö jokaisen luokka-asteen sisällöissä ja tavoitteissa. Oman ruutuajan seuraaminen ja rajaaminen on tässäkin kokonaisuudessa osa digihyvintia ja sen tavoitteita. Oppijan digipolkua ryhdytään jalkauttamaan perusopetuksen kouluihin kevään 2024 aikana ja laajemmin lukuvuoden 2024–25 aikana. Oppijan digipolkua varhaiskasvatukseen ollaan parasta aikaa työstämässä ja se pitää sisällään samoja teemoja varhaiskasvatuksen näkökulma huomioiden.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tekee yhteistyötä Aivoliiton kanssa Kansallisen aivoterveysohjelman 2023–2029 puitteissa. Aivoliitto ja kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteuttivat yhdessä peruskoulu yhteistyön pilotoinnin Arabian peruskoulussa. Tämän pilotoinnin tavoitteena oli puhelimen käytön vähentäminen lasten arjessa etsien sen tilalle yhdessä aikuisten kanssa myös vaihtoehtoisia ajanviettotapoja. Tavoitteena oli myös lisätä lasten, nuorten ja aikuisten tietoisuutta kännyköiden ja muiden älylaitteiden käytön vaikutuksista aivoterveysteen, sekä rakentaa lapsille ja nuorille aivojen hyvinvointia tukeva ympäristö, joka edistää oppimista ja hyvinvointia. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja Kansallisen aivoterveysohjelman yhteistyö laajenee keväällä 2024 ja syksyllä 2024 kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjestää yhteistyössä Aivoliiton kanssa koko kaupungin vanhempainillan aivoterveysteen edistämistä. Vanhempainillassa käsitellään, mitä vanhemman tulee teemasta tietää ja miten vanhemmat yhdessä voivat tukea lasten aivoterveysttä. Aivoliiton kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on kehittää kasvatuksen ja koulutuksen toimialan aivoterveysteen edistämisen periaatteita ja käytännön toimintatapoja.

Oppijoiden omat mobiililaitteet ja niiden käytön rajaaminen

Aluehallintovirasto on käsitellyt kännykkäparkkiasiaa vuonna 2018. Päätös 7.5.2018 toteaa seuraavaa: ”Puhelinten hallussapito kuuluu perustuslain 15 §:ssä turvattuun oikeuteen, eikä niiden hallussapitoa koulussa ole laissa erikseen kielletty, minkä vuoksi hallussapidosta ei voida määrätä koulun järjestyssäännöissä. Edellä esiin tuodun perusteella aluehallintovirasto toteaa, että koulun järjestyssäännöissä voidaan esittää suosituksena, että oppilaat jättävät puhelimensa oppituntien ajaksi niille tarkoitettuun laatikkoon. Oppilaalla on kuitenkin oikeus arvioida jokaisen oppitunnin alussa erikseen, haluaako hän pitää puhelimensa hallussaan vai jättää sen laatikkoon. Oppilaan käyttäessä puhelinta oppitunnin aikana kielloista huolimatta opetusta häiritsevällä tavalla, voi opettaja tässä tilanteessa poistaa puhelimen oppilaan hallusta oppitunnin ajaksi”.

Myös eduskunnan oikeusasiamies on käsitellyt oppilaiden kännyköiden keräämistä kännykkäparkkiin ja ratkaisussaan 25.5.2020 todennut seuraavaa: ”Perustuslain 15 §:ssä jokaiselle taattu omaisuuden suoja koskee myös perusopetuksen oppilaiden matkapuhelimia. Kenelläkään ei ole ilman lakiin perustuvia valtuuksia oikeutta vaatia oppilasta luovuttamaan puhelimensa hallintaa.”

Opetushallituksen voimassa olevat ohjeet (Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käyttöön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista koulussa) toteavat seuraavaa: ”Koulun järjestyssäännöissä ei voida kokonaan kieltää mobiililaitteiden tuomista kouluun, mutta järjestyssäännöillä voidaan rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä opetuksen aikana.”

Edellä mainittuihin perustuen, oppilaita ei voi velvoittaa säilyttämään kännyköitään vasten omaa tahtoaan oppitunnin tai koulupäivän ajan esimerkiksi kännykkäparkissa. Koulu voi antaa suosituksen kännykän jättämisestä vapaaehtoisesti kännykkäparkkiin.

Perusopetuslain nojalla koulun järjestyssäännöissä voidaan kuitenkin antaa lainsäädäntöä tarkentavia koulun turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Järjestyssäännöillä ei kuitenkaan saa poiketa lainsäädännön ehdottomista säännöksistä, eikä niihin voida kirjata lakiin perustumattomia kurinpitokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Koulun Järjestyssäännöissä voidaan kieltää mobiililaitteen opetusta tai oppimista häiritsevä käyttö oppitunnilla. Koulu voi järjestyssäännössään edellyttää, että mobiililaitte on häiriötä aiheuttamattomassa tilassa opetuksen aikana. Häiriötä aiheuttamattomalla tilalla tarkoitetaan, että laite on äänettömällä sekä värinä-, valo- ja muut toiminnot on asetettu pois käytöstä. Opetusta häiritsevänä voidaan kieltää myös kuvan ja äänen

lähettäminen suoratoistona (ns. livestream) oppitunnilta ilman opetukseen liittyvää syytä. Mobiililaitteiden käyttöä ei voida kokonaan kieltää välitunneilla tai muina aikoina, jolloin opetusta ei anneta. Yksittäistapauksissa voidaan kuitenkin puuttua mobiililaitteiden käyttöön välitunneilla, jos laitetta käytetään esimerkiksi kiusaamis- tai häiritsemistarkoituksessa. Opetushallituksen ohjeiden mukaan koulussa voidaan myös ”laatia yhdessä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa järjestyssääntöjä tarkentavia pelisääntöjä tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytöstä koulussa. Oppilaat ja heidän huoltajansa voivat sitoutua noudattamaan pelisääntöjä ja allekirjoittaa ne, mutta muodollisesti kyse ei ole sopimuksesta. Perusoikeuksista ei voida luopua oppilasta tai huoltajaa sitovasti”.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on toimintamalli, jonka mukaisesti koulut voivat rajata oppilaiden kännyköiden käyttöä koulun järjestyssäännöissä. Oppijoiden kännykät voidaan siis velvoittaa lain näkökulmat huomioiden pidettäväksi koulupäivän aikana poissa näkyvistä ja häiriöttömässä tilassa. Opettajan luvalla ja ohjeistuksella kännyköitä voidaan koulupäivän aikana kuitenkin käyttää oppimisen apuna, mutta tästä sovitaan aina erikseen ja tapauskohtaisesti. Perusopetuksessa rehtori tai opettaja saa ottaa haltuunsa oppilaalta opetusta häiritsevän laitteen. Tämä koskee myös mobiililaitetta, jos sen todetaan häiritsevän opetusta järjestyssääntöjen vastaisesti. Perusopetuksen suomen ja ruotsinkielisiä kouluja on ohjeistettu loka- ja marraskuussa 2023 tekemään nämä päivitykset järjestyssääntöihin lukuvuoden 2023–24 aikana. Tällä hetkellä (huhtikuussa 2024) suurin osa suomen ja ruotsinkielistä perusopetuksen kouluista on yhtenäistänyt järjestyssääntöjään ohjeistuksen mukaisesti ja lopuissa kouluista tämä työ on vielä kesken.

Stadin AO on huomionnut omissa järjestyssäännöissään opiskelijoiden kännykän käytön opiskelupäivän aikana ja järjestyssäännöissä todetaan, että mobiililaitteita käytetään oppimistilanteessa ainoastaan opiskelun tukena. Lukiokoulutuksessa lukioiden järjestyssääntöjä tullaan päivittämään lukuvuodelle 2024–25 siten, että niissä linjataan mobiililaitteita käytettävän ainoastaan oppimisen tukena ja poikkeuksista sovi- taan aina erikseen opettajan kanssa. Toisella asteella digitaalisten työvälineiden ja myös oman mobiililaitteen käyttö on kuitenkin suuressa roolissa ja iso osa opiskelumateriaalista on digitaalista. Toisen asteen opiskelijoista osa on jo täysi-ikäisiä opiskelijoita, joten perusopetuksen käytänteiden soveltaminen sellaisenaan ei ole mahdollista. Rehtori tai opettaja ei myöskään saa ottaa opiskelijan mobiililaitetta haltuunsa lukiossa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa. Lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa laitteella opetusta häiritsevä opiskelija voidaan kuitenkin määrätä poistumaan opetustilanteesta.

Digihyvinvointimateriaali opetuksen ja vanhempien tueksi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan talousarviossa ei ole varattu rahoitusta digihyvinvointimateriaalin tuottamiseen. Jos tällaista materiaalia päätetään kuitenkin ryhtyä tuottamaan, on se luontevaa tehdä yhteistyössä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kanssa. Materiaalin laadinnassa tulee tehdä yhteistyötä myös muiden toimijoiden, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Materiaalin tulee olla monikielistä, monikanavaista ja saavutettavaa huomioiden erilaiset ikä-, kohde- ja kieliryhmät.

Opettajille ja kasvattajille suunnattuja materiaaleja voi käyttää opetuksen sisältöjen tukena päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Huoltajille suunnattuja materiaaleja voi käyttää päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten erilaisissa huoltajille suunnatuissa tilaisuuksissa. Materiaalin tulee olla vapaasti käytettävissä myös esimerkiksi neuvoloissa, oppilashuollon palveluissa, kirjastoissa ja nuorisopalveluissa.

Materiaali antaa myös vanhemmille tärkeää tietoa digihyvinvoinnista. Vanhempainyhdistykset ja yksittäisten luokkien vanhempaintoimikunnat voivat halutessaan lähteä näiden materiaalien tuella rakentamaan luokan yhteisiä käytänteitä ja suosituksia vapaa-ajan ruutuajasta ja yön rauhoittamisesta netin käytöltä. Päiväkoti, koulu, oppilaitos ja opettajat eivät voi kuitenkaan ottaa vastuuta vapaa-ajalla tapahtuvan ruutuajan seurannasta, ohjeistuksesta ja valvonnasta. Keskustelua digihyvinvoinnin tärkeydestä käydään kuitenkin aktiivisesti oppijoiden ja huoltajien kanssa ja huoltajien mukaan saaminen tähän keskusteluun on hyvin tärkeää.

Digihyvinvoinnin edistämällä on merkittävät vaikutukset hyvinvointiin ja oppimiseen. Sen edistäminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa tulee olla keskeisiä tavoitteita.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa sitä, että Helsinki ryhtyy kaikissa kouluissa aktiivisiin toimiin, joiden avulla kännykän käyttöön voidaan kouluaikoina ja erityisesti oppituntien aikana selkeämmin puuttua. Helsingin tulee osaltaan vaikuttaa lainsäädäntöön ja opetushallituksen voimassa oleviin ohjeistuksiin.

Tavoitteena on, että koulun järjestyssäännöissä voitaisiin tarvittaessa nykyistä selkeämmin kieltää mobiililaitteiden käyttö ja kerätä laitteet pois erityisesti oppituntien ajaksi. Helsingin tulee jakaa kouluissa käytössä olevia hyviä malleja sekä seurata päivittyvää tutkimustietoa mobiililaitteiden käytön ikäsoveltuvuudesta, päivittää omia ohjeistuksiaan ja välittää tietoa aktiivisesti lasten ja vanhempien kanssa vuorovaikutuksessa.

Koulujen järjestyssääntöjä tulisi samoin tarpeen mukaan päivittää toimivien mallien myötä jo nyt nykyisen lainsäädännön mahdollistamalla

16.09.2024

tavalla. Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös kokeiluja, joiden avulla voidaan selvittää mobiililaitteiden vähentämisen vaikutuksia oppijoiden hyvinvointiin ja oppimiseen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös varhaiskasvatuksen ja sotepe-toimialan yhteistyötä varhaiskasvatusikäisten lasten ja heidän perheidensä ohjaamisessa digihyvinvointiin ja ruutuajan rajaamiseen. Varhaiskasvatuksessa tämä voisi tapahtua esimerkiksi osana vasu-keskusteluja ja vanhempainiltoja.

Käsittely

21.05.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Mari Holopainen: Lisätään ennen tiivistelmää:

Digihyvinvoinnin edistämisellä on merkittävät vaikutukset hyvinvointiin ja oppimiseen. Sen edistäminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa tulee olla keskeisiä tavoitteita.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa sitä, että Helsinki ryhtyy kaikissa kouluissa aktiivisiin toimiin, joiden avulla kännykän käyttöön voidaan kouluaikoina ja erityisesti oppituntien aikana selkeämmin puuttua. Helsingin tulee osaltaan vaikuttaa lainsäädäntöön ja opetushallituksen voimassa oleviin ohjeistuksiin.

Tavoitteena on, että koulun järjestyssäännöissä voitaisiin tarvittaessa nykyistä selkeämmin kieltää mobiililaitteiden käyttö ja kerätä laitteet pois erityisesti oppituntien ajaksi. Helsingin tulee jakaa kouluissa käytössä olevia hyviä malleja sekä seurata päivittyvää tutkimustietoa mobiililaitteiden käytön ikäsoveltuvuudesta, päivittää omia ohjeistuksiaan ja välittää tietoa aktiivisesti lasten ja vanhempien kanssa vuorovaikutuksessa.

Koulujen järjestyssääntöjä tulisi samoin tarpeen mukaan päivittää toimivien mallien myötä jo nyt nykyisen lainsäädännön mahdollistamalla tavalla. Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös kokeiluja, joiden avulla voidaan selvittää mobiililaitteiden vähentämisen vaikutuksia oppijoiden hyvinvointiin ja oppimiseen.

Kannattaja: Sini Korpinen

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Mari Holopaisen vastaehdotuksen yksimielisesti.

Vastaehdotus:

Petra Malin: Lisätään lausunnon loppuun:

16.09.2024

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa myös varhaiskasvatuksen ja sotepe-toimialan yhteistyötä varhaiskasvatuskäisten lasten ja heidän perheidensä ohjaamisessa digihyvintointiin ja ruutuajan rajaamiseen. Varhaiskasvatuksessa tämä voisi tapahtua esimerkiksi osana vasu-keskusteluja ja vanhempainiltoja.

Kannattaja: Sami Säynevirta

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Petra Malinin vastaehdotuksen yksimielisesti.

14.05.2024 Pöydälle

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tommi Tiittala, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 22900
tommi.tiittala(a)hel.fi

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta 21.05.2024 § 115

HEL 2024-001760 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle valtuutettu Sandra Hagmanin ja 26 muun valtuutetun aloitteesta koskien ruutu-aika kuriin -toimintamallia seuraavan lausunnon:

"Aloitteessa esitetään toimenpideohjelman rakentamista lasten ruutuajan ja ruututurvallisuuden parantamiseksi yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Ehdotuksena on tarjota vanhemmille perusteellista opastusta ja ohjeistusta lasten ruutuajan hallintaan eri ikävaiheissa. Tämä sisältäisi monikielistä ja monikanavaista materiaalia, joka on saavutettavissa neuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluissa. Lisäksi aloitteessa esitetään mallinnettujen toimintatapojen kehittämistä koulujen käyttöön, jotka auttavat niitä toteuttamaan kännykkävapaata kouluarkea yhteistyössä oppilaiden, vanhempien ja koulun henkilökunnan kanssa. Tavoitteena on helpottaa koulujen ja luokkien toimintaa ruutuajan hallinnassa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että huoli lasten ruutuajan lisääntymisestä on aiheellinen, ja lautakunta kannattaa ajatusta huoltajien laajemmasta tiedottamisesta sekä monikielisen ja ikäryhmätaoisen materiaalipaketin tuottamisesta yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä muiden yhteistyötahojen, kuten poliisin ja järjestö- ja tutkimustahojen kanssa. Materiaalin tulisi olla monikielistä,

monikanavaista ja saavutettavaa huomioiden erilaiset ikä-, kohde- ja kieliryhmät. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille sekä huoltajille suunnattu materiaali voisi olla vapaasti käytettävissä myös esimerkiksi oppilashuollon palveluissa, kirjastoissa ja nuorisopalveluissa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta haluaa samalla kiinnitettävän huomiota myös ruutu-aikaan kouluopetuksessa. Luku- ja kirjoitustaito ja keskittymiskyky toimivat kivijalkana kaikelle muulle oppimiselle, eikä perinteisiä kirjoja ja vihkoja voi sen vuoksi sivuuttaa oppimismateriaaleina.

Mallinnetut ohjeet ja toimintatavat

Helsingin kaupunkistrategia ohjaa työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi monin tavoin. Se korostaa tarvetta turvata kaikille lapsille ja nuorille terveellinen kasvuympäristö, joka tukee heidän kehitystään ja hyvinvointiaan. Strategia painottaa mielenterveysongelmien ehkäisyä ja varhaista puuttumista ongelmiin. Strategia pyrkii edistämään digitaalisen median vastuullista käyttöä ja tietoisuutta sen mahdollisista riskeistä.

Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajat toimivat koulussa terveyden edistämisen ammattilaisina. Terveysneuvojat tapaavat oppilaita vuosittain terveystarkastuksissa, jotka sisältävät yksilöllistä terveysneuvontaa. Tapaamisissa käsitellään ruutuajan ja sosiaalisten suhteiden merkitystä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan oppilaita ja perheitä yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Terveysneuvojan avoimella vastaanotolla oppilas voi tulla aikaa varaamatta keskustelemaan huolistaan ja mieltä askarruttavista asioista. Huoltajien osallistuessa terveystarkastuksiin heidän kanssaan keskustellaan lapsen ruutuajasta. Alakouluikäisen lapsen mediakasvatuksessa sekä koululla että kodilla on tärkeä osuus.

Lapsen ja nuoren kehitysympäristössä toimivilla aikuisilla ja ammattilaisilla on käytössä puheeksi oton työkalu HYVÄ-malli, joka auttaa lapsen tai nuoren vahvuuksien löytämisessä, huolen tunnistamisessa ja tarpeiden tukemisessa. HYVÄ-malli mahdollistaa luontevasti myös ruutuajan puheeksi ottamisen. Lapsiperheiden palveluissa tunnistetaan valtuustoaloitteessa esitetty huoli lasten ruutuajan lisääntymisestä. Vanhempien, koulujen sekä perhekeskuspalvelujen ammattilaisten yhteistyö on keskeistä, kun pyritään tukemaan lasten ja nuorten terveellistä kehitystä digitaalisessa maailmassa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten sekä lapsivaikutusten arviointi

Lasten mielenterveysongelmat, ruutu-aikaan ja sosiaaliseen mediaan liittyvä haitalliselle sisällölle altistuminen sekä lukutaidon lasku ovat

huolestuttavia trendejä. Aikuisten on toimittava aktiivisesti lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja puututtava näihin ongelmiin, jotta jokainen lapsi ja nuori saa tarvitsemaansa tukea ja mahdollisuuden terveeseen kehitykseen ja oppimiseen. Mallinnetut toimintatavat kouluissa, terveydenhoitajien antama neuvonta ja tuki vastaanotoilla sekä vanhemmille suunnattu monikielinen ja ikäryhmätasoinen materiaali tasapainoisen ruutuajan hallintaan voivat vähentää ruutu-aikaa, auttaa tunnistamaan ja ehkäisemään mahdollisia ongelmia ja edistää siten lasten ja nuorten kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia.”

Käsittely

21.05.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Laura Korpinen: Lisätään varsinaisen lausunnon kolmanneksi kappaleeksi: Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta haluaa samalla kiinnitettävän huomiota myös ruutu-aikaan kouluopetuksessa. Luku- ja kirjoitustaito ja keskittymiskyky toimivat kivijalkana kaikelle muulle oppimiselle, eikä perinteisiä kirjoja ja vihkoja voi sen vuoksi sivuuttaa oppimismateriaaleina.

Kannattaja: puheenjohtaja Daniel Sazonov

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta hyväksyi yksimielisesti ilman äänestystä jäsen Laura Korpisen vastaehdotuksen.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi hyväksytyin vastaehdotuksen osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Terhi Tuominiemi-Lilja, perheiden erityispalvelujen päällikkö, puhelin: 09 310 55634
terhi.tuominiemi-lilja(a)hel.fi
Tuula Salmivaara-Pesonen, kouluterveydenhuollon päällikkö, puhelin: 09 310 46013
tuula.salmivaara-pesonen(a)hel.fi